VINDICIÆ
EDITIONIS
S. AUGUSTINI
A
BENEDICTINIS
ADORNATÆ
Adversus Epistolam
ABBATIS GERMANI.

Authore D. B. de Riviere.

ROMÆ MDCXCIX.
Typis Jo: Jacobi Komarek Bohemi
prope SS. Vincentium, & Anastasium in Trivio.

SUPERIORUM PERMISSU.

VINDICIÆ

EDITIONIS
S. AUGUSTINI
A
BENEDICTINIS
ADVERSUS EPISTOLAM
ABBATIS GERMANI.

JAM à priscis temporibus observatum sæpe fuit, & in dies comperitur, nihil tam probum, & tam innoxium esse quin livori pateat, & maledictis. Id videre præsertim est in Libello nuper edito, cui titulus: *Epistola Abbatis . . . ad Benedictinos Congregationi S. Mauri*; Ubi fingitur Germanus esse,

qui in crimen Jansenismi vocat Benedictinos : Et satis quidem callidè larvatus ille Germanus, rem est aggressus, Ut initio paucissima latinè scripti libelli exemplaria hinc & inde ad notos solum transmitteret : atque ita clanculum rem peregit, ut ne legendi quidem operis ulli Benedictinorum (ad quos tamen epistola mittitur) copia fuerit. Eo autem consilio artifex mali Opusculum Benedictinorum notitiæ subduxit, ut nullo dato defensionis spatio, occultè rem ageret, & manum pararet in adversarios. Ubi vero se, & patronos sibi conciliasse, & rem in tuto posuisse putavit, in Gallicum Idioma versum opus publicare curat, & circumquaque spargere. Libellus porrò, ut pauca crimina complectitur, quorum pars falsa nullaque, cætera nugacia sunt, ita contumeliis & conviciis plenissimus est. Videturque Scriptor ille diffisus causæ suæ, timuisse nè si nudam rem poneret, nec maledictis oneraret adversarios, futile negotium haberetur.

At ne nimiùm Benedictinos fortis

suæ pœniteat, prodeunt frequenter libelli, quibus magni nominis Antistites, ac cum primis Archiepiscopus Parisiensis pietatis fama conspicuus, in partem invidiæ vocentur. Immo ne sacrum quidem Eminentissimorum Cardinalium Collegium, satis tutum à criminationibus. Hujusmodi enim Libellorum auctores non Summi Pontificis decreta compescunt, quibus edictum fuit, ne cuipiam, nisi aliquam ex dānatis Iansenii propositionibus tueatur, crimen inferatur Jansenismi. Non Archiepiscopi Parisiensis Statuta remorantur, id ipsum Ecclesiasticæ concordiæ causa sancientis. Nullo demum coërceri possunt ab injustitia inferenda. Videnturque curare ut æterna odia in Repub. Christiana foveant, ac prohibere ne finem habeant semel exortæ controversiæ.

Jam vero ad rem veniamus. R. R. P. P. Benedictini cum S. Augustini opera omnia edenda, & ad Mss. fidem castiganda suscepissent, demum anno 1690. ultimum tomum publicum fecerunt. Editio autem isthæc quæ pu-

blicis votis expetita fuerat, miro omnium plausu excepta est. Verum elapsis post editum opus decem circiter annis, in postremum Tomum bellicum canit fucatus ille Abbas, & miris exclamationibus omnes provocat ad ingens quoddā facinus ulciscendū. *Arbitror inquit è re fore ut omnes Europa totius nationes, ardenti studio in ejusmodi causam accedant.* Ecqua res tantum urgeat? *Ingens periculum, inquit, adest, grave scandalum, malum publicum. Cui si remedium admovere negligatur, proditur causa religionis.* Si ita res se habet jure conclamatum est ad arma. Sed quid tandem sceleris, quod atrox flagitium, cui ulciscendo universæ Europæ gentes operam dare debeant? PP. Benedictini, ait ille, in postremo Tomo D. Augustini nihil contra Jansenium annotant nullam notam edunt contra Jansenianos, *nullam, ne verbum quidem*, Proh facinus! quis talem rem ferat? Imo verò, pergit Abbas, haud obscure Iansenianis favent. In quo favent? In notis compluribus ad mentem Jansenii adornatis. Ita scilicet eximius Ab-

bas insolenti ac vehementissimo exordio ad solitam frigidamque Jansenismi accusationem, quæ in probos Viros vulgo intentari solet, viam parat. Verum ubi adverteris quam levibus, quam nullis de causis id effutiat jure proferas tritum illud.

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Ad I. Argum.

PRima igitur criminatio ea est, Benedictinos illam postremi tomi editionem, non observationibus, non notis in Jansenium conspersisse, sed intactos præteriisse Jansenistas, quam ille Sectam in Orbe grassari comminiscitur. Ea princeps causa irarum est, hæc occasio maledictorum & contumeliarum, ita ut eos *occultatores Mysterii iniquitatis*, *fautores Heterodoxorum*, *Jansenii gregales* passim nuncupet, ac sexcentis conviciis sacrum Monachorum cœtum dehonestet.

Novum sanè criminis genus, ut si quis v. g. Athanasium, vel Gregorium Nazianzenum edat, nec notis, obser-

vationibusque impugnet Socinianos, Trinitarios, aliosque, qui errores ab iisdem Patribus confutatos nostro Ævo excitare student, statim in crimen ut Socinianus, Trinitariusque vocetur. Si quis Hieronymum, vel Epiphanium denuò publicet, nec controversias misceat adversum Hæreticos nostri Ævi, qui priscas illas hæreses, ab iisdem Patribus confutatas, redintegrarunt; mox ut earum fautor ambulet in jus. Ecquid de Petavio agatur? quid de aliis editionum Auctoribus, qui isthuc minimè præstiterunt? Hoc sanè accusationis genus primus in Orbem invexit egregius Abbas: hanc ille princeps sycophantis viam aperuit, ut si quam velint editionem Patrum quantumvis accuratam, & inculpatam oppugnare, & nihil aliud carpendum suppetat; hoc saltem præsto in quod objiciatur. *Hic nihil notarum in talem, & talem hæresim occurrit, & hinc liquet Auctores editionis iisdem erroribus*. Ita scilicet sese propinat Abbas doctis & cordatis hominibus deridendum. Nam, ut nemo vel medio-

criter peritus ignorat, qui novam editionem parat, id ex officio agit, ut opera emendata caſtigataque publico offerat, varias lectiones ponat, in præfationibus moneat qua de re agatur, & quid inter edendum acciderit. Si quid amplius præſtat, id arbitratu ſuo agit; ſin omittit, inauditum eſt, ut ideò cauſam dicere cogatur.

Ad hæc verò ſi rerum conditio ſpectetur, ſi argumentum & materia poſtremi tomi operum S. Auguſtini, ſapientiſſimo conſilio Benedictinos à controverſiis abſtinuiſſe, & à litibus temperaſſe conſpicuum erit; Agitur enim de Prædeſtinatione & de Gratia Chriſti, quæ res ſunt ingentibus difficultatibus plenæ, ac centies agitatæ, etiam inter Catholicos: ut ſi alteri ex Catholicis partibus faveres, ſtatim incurreres in offenſionem alterius: Calviniſtas ſi oppugnares, inutilibus controverſiis præberes anſam. Janſenianos autem ne adorirentur Benedictini, præter allatas, gravis alia cauſa ſuberat. Jam penè extinctum malum erat, nemo unus ali-

quam ex damnatis propositionibus apertè tuebatur, ac etiamsi decreto regio an. 1668. cautum fuerat, ut ne quis odioso Sectarii nomine compelleretur, delatores tamen non pauci probos Viros Jansenistarum nomine exagitabant in dies; & eo usque malum pervasit, ut Summus Pontifex Innocentius XII. jam feliciter Ecclesiæ clavum regens, multis ab hinc annis decreto ediceret, ne quis Jansenismi accusaretur, nisi aliquam ex damnatis Jansenii propositionibus palam propugnaret, vel defenderet. Quorsum ergo vetera odia repetere, & sopitam quæstionem redintegrare? At Germanum Abbatem nihil remorantur Pontificia, Regiaque decreta, ut Summo Pontifice ac Rege perspicacior Jansenisticam extare Sectam deprehendit, & tuba canit, ut *universas Europæ gentes*, ceu somno graves excitet, & inducat ad Jansenistarum agmen insequendum. Nunquam ne tanta temeritas comprimetur? An licebit semper cuilibet petulanti homini, decreta publica contemnere, & tranquilli-

tatem Ecclesiæ in discrimen vocare? Sapienter sane Benedictini uti ratio, decorum, ac Regia placita postulabant, à controversiis abstinent omnino: atque optimo consilio factum, ut Augustini opera emendata, & nullis implicata quæstionibus prodirent in publicum.

Ad II. Argum.

NUnc ad alias criminationes, quæ in hæc capita distribui omnes possunt, scilicet Benedictinos non indicasse loca gratiæ sufficienti, & libertati faventia, notasse vero illa quæ Jansenistæ usurpant, ut huic Sectæ patrocinentur. Hæc mera esse commenta statim propalam erit. Verum advertas velim, quando de notis agit Anonymus, non de explanationibus quibusdam, vel observationibus verba facere, ut notarum nomine vulgo intelligitur; sed de marginalibus notulis, quibus tantum significatur de hac, de illa re agi. Enimvero ut vanitatem calumniæ ab exordio intelligas,

in fronte postremi tomi D. Augustini longissima extat Præfatio, qua explanantur cum historia & occasio scribendi cujusque libri, tum doctrina ejusdem. In hanc vero præfationem, ne mutire quidem audet Abbas, qui tam nocendi cupido animo omnia lustravit, quia libera prorsus omni suspicione est: in Monita similiter quæ ante initium cujusque Libri comparent ne γρῦ quidem; in notas, seù observationes tantundem. Et tamen hi loci erant unde petitam oportuit sententiam Auctorum editionis S. Augustini. Quod jam sub prælo sudat, ut non nescit Abbas, præfatio generalis ad omnia S. Augustini opera? an non expectandum erat, ut ea in lucem prodiret, quo posset larvatus Abbas germanam Benedictinorum sententiam explorare? At cum ex jam editis præfationibus probè animadvertat ille nihil spei esse, ut in præfatione generali aliquid vitii, vel pravæ opinionis deprehendi possit, in marginales notulas solum debacchatur: ubi id tantum curant Benedictini, ut Le-

ctor, quisquis tandem sit, ictu oculi quæ notatu digna sunt, advertat, & non modo quæ usurpari debeant à Catholicis, verum etiam quæ ab Heterodoxis objici possint confestim intelligat. Si quidem, ut nemo nescit, his solum de causis dantur notulæ marginales.

Verum hoc etiam criminationis genus ab eximio Abbate jam primum excogitatum est, ut si nihil pravæ opinionis in præfationibus, monitis, & observationibus occurrat, in notis marginalibus quantumvis ad mentem Patrum accommodatis, errores deprehendat. Quod si ejusmodi brevissimæ notulæ nihil mali præferant, additis commentariis jactitet esse ea mente concinnatas, ut tali & tali Sectæ faveatur.

Falsissimum autem est, quod passim in epistola dicit Abbas, Benedictinos scilicet non indicasse loca libero arbitrio, & gratiæ cui resistitur faventia, nam bene multa, imò innumera hujusmodi notantur in margine, quorum partem ne pigeat hic apponere, post-

quam de Gratia sufficienti, quam item frustra queritur non indicatam fuisse pauca præmiserimus.

Gratia igitur sufficiens, ut passim explicat ille, est auxilium cuilibet homini etiam infideli datum, quo collato voluntas humana se determinat ad agendum, potens non agere, ita ut nulla alia efficaci Dei motione ad agendum prædeterminetur, quam Molinisticam Gratiam nimis temere vocat non semel Abbas Gratiam Orthodoxam. Quasi nimirum inter Orthodoxos numerari non debeant, qui Gratiam sufficientem eo modo expositam non tuentur. Num Heterodoxi Thomistæ, aliique omnes, qui ultra Gratiam sufficientem, quæ præbet posse operari, cuique multoties resistitur, aliam tamen ab intrinseco efficacem, cuique resistitur nunquam, ad reipsa operandum requirunt? Num hæretici sunt qui illam doctrinam non admittunt, ex qua inferri posse putant bonos à malis se suaque sola voluntate primum discernere. Quis ferat audaciam hujusmodi? meminisse

ſaltem debuit larvatus Abbas clariſſimum, & eruditiſſimum Antiſtitem Archiepiſcopum Rhemenſem, haud ita pridem in quoſdam graviter animadvertiſſe, qui auſi fuerant ſententiam illam Moliniſticam, quaſi unam veram Eccleſiæ doctrinam in Theſibus prædicare. Certè ſi opus ſit ejuſmodi gratiam tueri, ut quis Orthodoxus habeatur, nec Auguſtinus ipſe inter Catholicos annumerabitur, apud quem ne veſtigium quidem illius gratiæ reperimus. Hanc tamen gratiam, Abbas Germanus in marginalibus notis Benedictinorum deſiderari clamitat, quam vel ipſe Molina fatetur fruſtra quæri in operibus Auguſtini.

Quod ſpectat autem liberum arbitrium, & Gratiam cui reſiſtitur, quæ ſane ab omnibus Orthodoxis admittitur, vide mihi quot marginales notas dederunt Benedictini.

Col. 43. *Dei gratiæ adjungendus noſtræ voluntatis conatus.*

Col. 54. *In hominibus cauſa eſt, ut non ad-*

juventur à Deo,

Col. 55. *Qui fiat ut justitia, nunc magis minusve delectet, nunc non delectet.*

Col. 56. *Liberum arbitrium quod huc atque illuc liberum flectitur.*

Col. 118. *Liberum arbitrium media vis.*

Col. 137. *Non deserit Deus, nisi dignos deseri.*

Col. 140. *Deus non deserit justificatos, si non deseratur.*

Col. 143. *Liberum arbitrium non tollitur cum gratia prædicatur.*

Col. 148. *Deus non jubet impossibile.*

Col. 173. *Vita æterna merces nulli redditur, nisi qui ejus in hac vita meritum sibi comparaverit.*

Col. 176. *Præceptum liberi arbitrii est argumentum, Oratio gratiæ.*

Col. 188. *Adjuvatur nemo nisi qui & ipse aliquid agit.*

Col. 208. *Gratia quænam in Ecclesia prædicatur.* Ubi Augustinus ait : *Gratia qua subministratione Sancti Spiritus datur, ut ad nostros actus singulos adjuvemur*, opportunus locus pro gratia ordinaria.

Col. 413. *Liberum arbitrium non perit Adæ peccato.*

Ibidem. *Juliani calumnia de sublato per peccatum Adæ libero in nobis arbitrio.*

Col. 414. *Concludit non adimere se impiis liberum arbitrium.*

Col. 415. *Pelagiani præcipitatores liberi arbitrii.*

Col. 446. *Nihil homini jubetur, quod à Deo non detur.*

Col. 718. *Liberum arbitrium probatur esse in homine ex divinis præceptis.*

Col. 784. *Deus dat quod jubet.*

Col. 887. *Sub Deo justo nemo miser, nisi mereatur.*

In indicibus autem hæc inter alia extant ; quæ perspicuè de Gratia cui resistitur, intelliguntur.

Nemo in hac vita sine peccato, etiam per gratiam. Tom. 3. in Indice ad pag. 627.

Gratia aliis est aqua contradictionis, aliis aqua sanctificationis. Tom. 3. in Indice ad pag. 546.

Quia non gratis inferretur supplicium, ideò gratis præstitum est beneficium. Ad Tom

quartus, pagina. 28.

In Indice ubi Lovanienſes habent in Textu, *quia ne non gratis*, quod diſparatam, & contradictoriam propoſitionem efficit.

Neceſſaria eſt Gratia adjuvantis, ut impleatur præceptum jubentis. Ad Tom. 4. Col. 731.

Ne dicas, non poſſum tenere & portare & frenare carnem, adjuvaris ut poſſis. Ad Tom. 4. Col. 348.

Deus opus ſuum non deſeret, niſi ab opere ſuo deſeratur. Ad Tom. 4. Col. 1629.

Ipſe Deus dat vires, ut quod jubet impleri poſſit. Ad Tom. 5. Col. 162.

Sic Deus operatur in nobis, ut & nos operemur. Ad Tom. 5. Col. 72.

Qui fecit te ſine te, non te juſtificabit ſine te. Ad Tom. 5. Col. 815.

IN indice poſtremi Tomi per multa habes loca pro libertate, aliaque plurima ad marginem & Indicem poſita, quæ conſulto prætermittimus brevitatis cauſa.

Qua fronte igitur Abbas adfirmare

audet nulla loca liberum arbitrium, & gratiam cui resistitur spectantia in margine, vel Indice notari à Benedictinis? An credibile est eum nihil eorum vidisse? Sane fieri nequit ut non adverterit, qui tanto studio margines, & Indices D. Augustini per Benedictinos editi lustravit. Verum ratus nihil periculi esse, ut Lectores Libelli sui tantam fraudem, & tam apertum mendacium suspicarentur, id audacter proferre non dubitavit.

Ex his porro intelliges, quàm futiles sint criminationes Abbatis, cum Benedictinis vitio vertit quod talem & talem locum gratiæ cui resistitur opportunum non indicarint in margine. Nam ut ex supra memoratis Locis, & aliis quam plurimis in margine notatis conspicuum est, tantum abest ut ab ejusmodi sententiis indicandis refugerint Benedictini, ut multo plura etiam quam præcedentes editiones in margine & in Indice notarint. Si qua vero istiusmodi omittuntur in editione Benedictina, id evenit, quod ne eveniat caveri nequit: Quis

enim omnia notatu digna in qualibet materia notare valeat? Sane in editione Lovanienſi, quam Anonymus ad ſydera tollit, & quam fatemur nos quoque laude dignam, pauciſſimas hujuſmodi notulas marginales pro gratia cui reſiſtitur reperias; ita ut vix dimidium attingant earum quæ in Benedictina editione comparent. Et quod jam premonuiſſe juvabit vix aliquod deinceps argumentum in Benedictinos allatum obſervabis, quod non in Lovanienſes validius contorqueri poſſit. Verum in utramque editionem inania tela mittuntur.

Si qua vero notantur gratiam efficacem prædicantia, infinito plura hujuſmodi omittuntur, & notulæ marginales in utramvis partem poſitæ æquè ad commodum Catholicorum cedunt, ut ad uſum Catholicæ doctrinæ, ea ſimul conferendo deducant. Moliniſtis enim peropportunum eſt, non loca ſibi utilia ſolum, ſed etiam adverſa primo intuitu ope notarum advertere, ut omnia ſi poſſint ad Doctrinam ſuam trensferant: Thomiſtæ

item gaudent indicari loca, quæ vel explicent, vel usurpent. Quod si Jansenistæ, si qui tandem sunt, vel Calvinistæ ea ad suam detorqueant opinionem, id non est ex mente Authorum editionis, quorum officium, ut nemo nescit, est ea solum brevibus notulis significare, quæ notatu digna sunt.

Nullo autem partium studio teneri Benedictinos, vel hinc liquet quod loca etiam quæ Molinistis adversari videntur inobservata prætereant. In hanc v. g. sententiam Augustini: *Pelagiani dicunt ab homine incipere meritum per liberum arbitrium, cui Deus subsequens tribuat incrementum.* Quam Pelagianorum opinionem ex Ambrosio refutat Augustinus; Ad marginem solum notatur 1 *Ambrosii testimonia de Gratia*, nec vel minimum indicatur sententia Molinistis importuna, quâ in Scholis ab adversariis suis impugnari solent. Alia similia plurima lubens prætermitto, ne in re levissima multus & insolens sim.

Sub hæc artificium Benedictinorum

aperit Abbas, quo ut Jansenistis faveant, imo quasi *præmonstrante, ac docente Jansenio*, loca quædam quibus statuitur Christum velle salutem aliorum hominum, quàm eorum qui salvi fiunt, nullis marginalibus notis indicata, callidè prætermittunt. Octo autem dumtaxat loca hujusmodi adfert, ex omnibus Augustini operibus collecta. At etiamsi verum esset hæc pauca loca non indicari in margine à Benedictinis, ridiculum prorsus foret, id eis vitio verti, cum jam luce clarius commonstratum sit eos nullo modo à talibus locis in margine indicandis abstinuisse. Verum hic apertè videas sola fraude & mendacio niti totam Abbatis criminationem; ex his quippe octo locis, quatuor quæ petita sunt ex postremo tomo operum D. Augustini suas habent notulas marginales, easdem fere quas Lovanienses dederunt, qui proinde in causam veniant oportet. Talesque sunt hujusmodi notæ, ut nemo quantumvis Molinisticæ doctrinæ studiosus jure possit aliquid in eis arguere.

Primus

Primus locus eſt de Spiritu, & Littera cap. 33. *Vult autem Deus omnes homines ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non ſic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo bene vel male utentes juſtiſſimè judicentur. Quod cum ſit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt, cum ejus Evangelio non credunt; Nec ideo tamen illam vincunt, verum ſe ipſos fraudant magno & ſummo bono maliſque pœnalibus implicant, experturi in ſuppliciis, poteſtatem ejus, cujus in donis miſericordiam contempſerunt.* Hoc in loco, cujus minimam partem adfert Abbas, agitat Auguſtinus difficillimam omnium quæſtionem de vocatione infidelium ac primo ſtatuit voluntatem credendi eſſe donum Dei. Sed objicit ſibi, quî damnari juſtè poterunt infideles, qui hoc donum neceſſarium ad credendum non acceperunt: reſpondet liberum arbitrium ipſis adeſſe. *Prius igitur illud dicamus & videamus utrum huic ſatisfaciat quæſtioni quod liberum arbitrium naturaliter attributum à Creatore animæ rationali, illa media vis eſt, quæ vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infi-*

d elitatem potest : & post quatuor lineas sequitur locus ab Abbate allatus. Ibi autem probe notant Benedictini : *liberum arbitrium media vi*. Si quid in hoc, & in sequenti capite D. Augustini habeatur, quod libertati faveat, illud maximè est quod fert nota marginalis *liberum arbitrium media vis*. * Lovanienses autem ad hunc Augustini locum hanc marginalem notam habent : *Voluntas credendi à quo*, quæ minus favet libertati quam nota Benedictinorum. Nam ibidem ait Augustinus voluntatem credendi à Deo esse. Secundus locus, quem frustra decantat Abbas non indicatum fuisse, exstat libro sexto contra Julianum cap. 4. *Ac per hoc unus pro omnibus mortuus est &c.* & has apud Lovanienses, & apud Benedictinos habet notas marginales. *Tractat locum Apostoli ad Rom 5.* & paucis post lineis. *Non est pro iis mortuus Christus qui nullum habuerunt omnino peccatum.* quo apertè significatur Christum pro

* Vide edit. Lovaniensem anno 1576. Antuerpiæ.

omnibus omnino mortuum esse: ac proinde vides non hic desiderari notas Benedictinorum, sed desiderari de more bonam fidem Abbatis: quem planè demiror ita improvidum fuisse, ut speraret indignissimam fraudem non deventuram ad notitiam eruditorum. Tertius locus est lib. 2. operis imperfecti num. 175. *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt .... propterea pro omnibus mortuus est, quia omnes mortui sunt.* Hoc loco agit Augustinus contra Julianum, qui pugnabat infantes & parvulos non esse mortuos in Adamo; hanc unicam tractat quæstionem Augustinus, & ubi rem agere incipit, notant Benedictini ad marginem. *Parvulos quoque peccato mori in Baptismo & vivificari.* Verum nihil curat Abbas bene an male, jure an injuria loca hujusmodi congerat: vult criminari quoquomodo: & quia nihil est quod objiciatur causas comminiscatur oportet. Etenim eum qui semel verecundiæ leges transierit oportet bene & naviter impudentem esse. Ad quartum autem locum, vide

quam apertè sycophantæ partes agat Anonymus lib. 6. 2. de peccat. meritis, & remiss. cap. 17. ait Augustinus: *Cum sine peccato in hac vita possit homo esse, cur non sit, possem facillime ac verissime respondere, quia homines nolunt.* In hunc locum queritur audacter Abbas nihil in margine notari à Benedictinis: Ubi tamen occurrunt tres marginales notæ, quarum priores duæ in Lovaniensi editione itidem exstant scilicet. *Cur nemo sit in hac vita sine peccato:* & paulo post. *Peccati causa duæ, ignorantia, & infirmitas.* Tertia marginalis nota in sola Benedictina editione comparet, & paucis post lineis sita est, nempè, *In hominibus causa est, ut non adjuventur à Deo.* Hæc quidem nota oportunior est ad Gratiam cui resistitur indicandam, quam ipse Augustini locus ab Anonymo allatus. Itaque si quid valeret mendacissima criminatio, in solam caderet Lovaniensem editionem, quæ tertiam marginalem notam non habet. Sic imprudens Abbas in amicos Lovanienses, & in adversarios Benedictinos indiscrimina-

tim tela mittit, & nonnunquàm illæsis adversariis, solos Lovanienses, quos ipse falso jactitat commilitones suos esse, frustra impetit, & confodere conatur.

Quatuor vero loca subsequentia ab Anonymo allata, quorum duo ex commentariis in Psalmos, alius ex lib. 20. de Civ. Dei, alius ex tract. 4. in Joan. neque apud Lovanienses, neque apud Benedictinos habent notulas marginales: quia in iis libris quæ certa capita cum argumentis habent, vel quibus Scripturæ Sacræ libri explanantur, paucissima annotare solent utrique. Nam putant satis indicii, tum ex argumentis, tum ex ipsis Sacræ Scripturæ versiculis adferri. Piget in tricis hujusmodi Lectorem diutius detinere.

Sed mirum quantum debacchatur Anonymus in Benedictinos, ubi ad hunc locum Augustini de corrept. & grat. cap. 14. *& quod scriptum est, quod vult omnes homines salvos fieri, nec tamen omnes salvi fiunt, multis quidem modis intelligi potest: ex quibus in aliis opus-*

culis nostris, aliquos commemoravimus, in hæc verba *in aliis opusculis nostris*, notant ad marginem Benedictini. *Enchiridion. cap.* 103. *lib.* 22. *de Civit. Dei cap.* 1. 2. *& supra lib.* 4 *ad Julianum cap.* 8. Adeo-ne exclamat fucatus Abbas, vobis placuit interpretatio S. Augustini qua vocem *omnes* de solis prædestinatis intelligit, ut etiam ad alia hujusmodi loca Lectorem remittatis & ut *prodigiosum* numerum locorum hujusmodi in aliis Augustini operibus indicetis? Nemo non miretur pruriginem criminandi ad tantas nugas efferendas compulisse hominem. An poterant Benedictini, ubi Augustinus ait se in aliis opusculis idipsum tractasse, non indicare quænam isthæc opuscula essent? & verò in citatis locis Augustinus rem multis modis explicat, ut ipse in clausula mox allata commemorat. Risu porro excipiendum est quod ibidem jactitat Anonymus, *prodigiosum* esse numerum locorum Augustini, ubi in margine ad alia similia loca remittunt Benedictini, ut faveant Jansenio, qui pariter vocem *omnes* de

ſolis prædeſtinatis intelligit. Nam hic etiam mireris Abbatis noſtri perſpicacitatem, qui ut Benedictinos lædat nihil reformidat ipſum Auguſtinum in cauſam vocare. Si enim *prodigioſum* numerum locorum obſervant Benedictini, quibus Sanctus Doctor eam ſententiam tuetur, hinc conſequitur eſſe apud Auguſtinum *prodigioſum* numerum locorum quibus ipſe ſtatuit Deum velle ſalutem ſolorum prædeſtinatorum, atque ita ſanctus Auguſtinus ipſe ejuſdem Hæreſeos author habebitur. Verum haud difficile eſt & ſanctum Auguſtinum & Benedictinos ab impudentiſſima accuſatione purgare: nam ſi quis ea loca adeat quæ larvatus Abbas peſſima fide de more in medium attulit, ſtatim advertet in iis plerumque Auguſtinum vocem *omnes* de ſolis quidem prædeſtinatis intelligere; ſed explicando nonnulla Sanctæ Scripturæ loca, ubi dicitur omnes in Chriſto ſalutem conſequi. Quæ ſententiæ novi Teſtamenti dè ſolis prædeſtinatis, intelligi commodè poſſunt: atque inde explicatur pro-

be illa alia ſententia Auguſtini qua dicit locum Apoſtoli. *Deus vult omnes homines ſalvos fieri* , intelligi de ſolis prædeſtinatis. Ex aliis enim locis per Benedictinos citatis , conficitur illam ſententiam Auguſtini explicari debere de iis ſolum quos efficaci decreto vult Deus ſalvos fieri. Dum autem ait Abbas *prodigioſum* eſſe numerum locorum hujuſmodi , de more mentitur : nam etſi tanto ſtudio margines Benedictinorum perluſtrarit , quinque ſolum ſexvè notulas hujuſmodi proferre potuit ? Imo eaſdem ipſas aliquoties repetit , ut numerum adaugeat. Quod etiamſi in his locis idipſum quod vult Abbas diceret Auguſtinus , quid peccaſſent Benedictini, monendo ad marginem *ſimile habes lib. tali & tali ?* Quis enim neſciat id eorum officium eſſe qui editiones parant , ut ſi quando variis in locis ſimile proferat Author, id moneant ? & ſane idipſum præſtant Lovanienſes, & in locis quæ gratiam, & in iis quæ aliud argumentum ſpectant.

Sed vide mihi quæſo, qua fide, quo

jure Benedictinos exagitet Abbas dũ ait eos datis innumeris notis marginalibus ad opuſcula quædam S. Proſperi, quæ ad calcem poſtremi Tomi D. Auguſtini poſita ſunt, cum primum perveniunt ad capitula calumniantium Gallorum, & objectionum Vincentianarum, derepente gradum ſiſtere, neque ullas ulterius notas marginales dare; idque animo declinandi à duobus Proſperi locis, quorum prior ad nonam objectionem Gallorum talis eſt. *Deus pro mundo ſanguinem ſuum, & mundus redimi noluit.* Alter ad objectionem ſecundam Vincentianam; *Sincerissime credendum atque profitendum eſt, Deum velle ut omnes homines ſalvi fiant.* Cujus nefandi ſceleris occaſione ait Anonymus Benedictinos Auguſtinum hæreticorum nutui, ac voluntati nec occultè tradidiſſe. Sane actum eſt de Reipublicæ Chriſtianæ pace, ſi cuilibet temerario homini liceat commentitia crimina quantumvis atrocia offerre, ac inſontes innoxioſque ut hæreticorum fautores traducere. Ut autem confeſtim intelligas veteratoris artifi-

cium atque fraudem, obsecro libros Prosperi adeas Lector Erudite, ad calcem operum Augustini, ut videas ideò in memoratis ab Anonymo libris non haberi marginales notas, quia constant frequentissimis objectionibus, & responsionibus: ita ut objectiones quæ perbreves sunt, ac semper à linea ponuntur, charactere ut vocant *Italico* jaceant: responsiones vero charactere, ut vulgo aiunt, *Romano*. Cum autem objectiones satis indicii de quibus rebus agitur adferant, inutile prorsus esset idipsum ad marginem repetere. Quare non in Benedictina modo, verum etiam in aliis editionibus his absunt marginales notæ; atque ita ruit tota Abbatis Germani calumnia.

Ad III. Argum.

AT quo non prorumpat maledicentia, animusque lædendi. *haud ita inquit Lovanienses: ii Catholici erant, Calvinianamque doctrinam horrebant; quæ causa fuit ut & in marginalibus notis, & in*

Indice subinde contra dogmata Calvini loquantur. Hic videas Iesum Christum immolari pro nobis in Sacramento ; istic ipsos impios Christi corpus sumere : modo posse invocari Sanctos, mox sacrificium Missa deffunctis esse utile ; explicationes Calvini, quas erroris sui gratia quibusdam Augustini locis adaptabant, propulsant, & enervant ; in nota vero sua , ad locum Augustini explicantis illud Apostoli : omnes homines vult salvos fieri, se minime Calvinistas esse comprobant. O felicem Ecclesiam si damnato Iansenio , Editores operum Augustini, eadem qua antiqui Lovanienses Doctores, mente, atque sententia praeditos invenisset.? Quorsum hæc, nisi ut benedictinos in Calvinismi suspicionem vocet? Annon crederes his perlectis, Benedictinos nullam hujusmodi marginalem notam nihil tale in indice dedisse? licet etiamsi non dedissent , ut moderate ac pedetentim in tanto crimine inferendo procedendum est, minime debuissent Calvinismi fautoribus annumerari. Verum has omnes notas dederunt , imo etiam multo plures, quæ concinniori ordi-

ne & in margine & in alphabetico indice dispositæ sunt. Certe tam effrænem libidinem calumniandi, & atrociora quæque quantumvis falsa sacro Religiosorum cœtui adscribendi publica authoritate plecti oportere nemo cordatus non arbitretur, ut tandem compescantur temerarii homines, qui ecclesiasticam pacem miscere curant & labefactare. Verum fortasse dicet Abbas, se verba superius allata ea solum mente protulisse, ut significaret Benedictinos eodem modo contra Jansenianos agere debuisse, quo Lovanienses contra Calvinistas. At quæ similitudo? Calvinistæ contra Ecclesiam arma palam sumpserant, ab ejus communione, sese, suopte motu, & arbitrio segregaverant, atque sectam peculiarem hæreticorum constituebant. Jansenianorum verò ne unus quidem comparebat: decretis summorum Pontificum contra quinque Jansenii propositiones acquieverant universi; vetabat Regium edictum ullam ea de causa moveri litem; annon imprudenter egissent Benedictini, si sopi-

tam controversiam denuò excitassent, & Regia placita contempsissent, quæ temerario ausu jam Abbas violare nihil veretur?

Ad IV. Argumentum.

HIc quæso perpendas quanto conatu, quanta commenta venditet Abbas, est locus Augustini de corrept. & grat. cap. 7. *quoniam potest dici homo in eo Quod audieras, & tenueras, in eo perseverares si velles: nullo autem modo dici potest: id quod non audieras crederes si velles.* Ubi ad imum paginæ optime notatur: *si velles, id est; si eadem voluntas maneret, ut dicit infra (Augustinus) num. 17. seu nisi mala voluntate relinqueres id quod tenebas.* Nemo probus in hujusmodi explicatione quidpiam querela dignum advertat. Verum exclamat ille, notam esse omnium notarum nequissimam, ab Arnaldo petitam, quam ne Jansenius quidem ausus esset afferre, & maledicta de more congerit. Ait autem notam illam, si primo intuitu considere-

tur, nugatoriam esse, deinde enervare Augustini antithesim. Nam ubi S. Doctor ait, posse dici homini Christiano, qui fidem edoctus est, & bonum tenet, *perseverares si velles*, non posse autem dici ei qui necdum de fide audivit, *crederes si velles*, ea antithesi significat, ei qui in bono versatur auxilium Dei adesse, quo perseveret si velit; non item ei qui nihil de fide audivit adesse potestatem credendi. Hanc vero Augustini sententiam labefactari ait per memoratam Benedictinorum notam, & vehementissimè declamat in tantum facinus. Ego vero neminem puto tam lynceum qui possit intelligere quâ ratione nota hujusmodi petita ex ipso Augustino, non ex Arnaldo: *si eadem voluntas maneret*, vel subsequens, *nisi mala voluntate relinqueres id quod tenebas*, impugnet auxilium Dei ordinarium, quod probis ad perseverandum datur. Imo vero pars secunda notæ diserte ait, perseveraturos, nisi mala voluntate relinquerent, id quod tenebant; quæ in illam sententiam. *Deus non deserit si non deseratur*, & aperte fa-

vet libertati. At perſpicaciores aliis ſunt, qui livore & odio ducuntur, ut ea perſæpe videant quæ nunquam exſtiterunt. Nugatoria autem vel inutilis dici nequit hujuſmodi annotatio: nam ſi quis verbi gratia ad hæc Auguſtini verba, *perſeverares ſi velles*, ex animo reſpondeat, *volo*, non ideo perſeverantiam obtinet: non ſufficit enim velle ſemel, aut pluries, niſi in eadem voluntate ad finem uſque permaneatur, nec deſeratur quod ſemel obtentum eſt, quod quidem, ut ait Auguſtinus, peculiare Dei donum eſt. Hæc ſane nota, *Si eadem voluntas maneret, ſeu niſi mala voluntate relinqueres id quod tenebas*, in quam lymphato ſimilis Abbas debacchatur tantum abeſt ut plus æquo gratiæ tribuat; ut etiam nimium voluntati dare videatur. Nam ſi non aliunde explorata eſſet ſana Benedictinorum doctrina, minus inepte diceretur eam notam favere Pelagianiſmo, quippe quæ voluntati ſolum perſeverantiam adſcribere videatur; quam Janſeniſmo: quia tantum abeſt ut auxilio Dei tribuat pluſquam oportet,

t ne verbum quidem habeat de auxilio Dei ad perſeverandum neceſſario.

Ad V. Argum.

NUnc ad validiſſimum omnium, ut ait Anonymus, contra Benedictinos argumentum properemus: in Monito quodam eorumdem in fronte libri de Corrept. & grat. legitur. *Universam divinæ gratiæ Oeconomiam oculis subjicit idem liber.* Hic ille argutatur egregiè: Cum unus dumtaxat locus in hoc libro compareat de gratia ſufficienti, quem vos nota veſtra ſupra memorata ad illud, *perſeverares ſi velles*, labefactaſtis; jam reſtat vos qui dicitis totam gratiæ Oeconomiam hoc in libro exſtare, negata ſufficienti, efficacem gratiam ſolum admittere. Non labefactaſſe Benedictinos eum locum luce clarius commonſtratum eſt. Hæc vero ſententia contra quam deblaterat Abbas, non Benedictinorum, ſed Eminentiſſimi Cardinalis Noriſii eſt, ut ibidem notatur, in quem proinde cadit inutile telum;

telum. Ecce locum integrum Moniti. *Universam divinæ gratiæ œconomiam oculis subjicit idem liber, ut loquitur Historiæ Pelagianæ Scriptor Clarissimus Norisius, qui eum appellat Clavem, qua ad universam Augustini de divina gratia & libero arbitrio doctrinam aditus aperitur.* Itaque si Eminentissimus Cardinalis Norisius locum superius memoratum, *perseverares si velles*, non intelligat de Gratia sufficienti, causam dicere cogetur à temerario Abbate, qui non potuit talem sententiam in medium afferre, nisi ut de industria dicam impingeret tanto viro: Atqui nec ipse Eminentissimus Norisius, neque Thomistæ hunc locum, umquam pro Gratia sufficienti asserenda attulerunt, atque adeo Jansenismi labem incurrerint necesse est. Verum non est quod inani objectioni propulsandæ immoremur. Nemo enim prudens qui librum legerit, non æstimabit rectissimum ab Eminentiss. Norisio de hoc Augustini libro ferri judicium. Sane S. Prosper hunc librum vocat, *plenum divinæ auctoritatis quia universis quæstioni-*

bus de quibus consulendus erat Augustinus, plene illic, absoluteque responsum est.

Ad VI. Argum.

PErgit Anonymus, & convitiis exagitat Benedictinos, quia ad hunc locum de natura, & gratia contra Pelagium. cap. 26. *Deus .... justificat impium, & eum ad perfectam sanitatem, hoc est ad perfectam vitam, justitiamque perduxerit, non deserit, si non deseratur, ut pie semper justeque vivatur.* Ad marginem legitur. *Deus non deserit justificatum, si non deseratur. Vide lib. 1. de peccat. meritis, & remiss.* Ait enim Abbas: Remittitis ad locum de peccatorum meritis, ubi agitur de gratia efficaci, ut hinc liqueat vos respuere gratiam sufficientem, quæ hoc loco probè asseritur. Vix est quod propulsetur tam futilis argutatio: sed ut paucis rem complectar, etiamsi in loco ad marginem citato de gratia efficaci ageret Augustinus, quid mali admisissent Benedictini: Nam cum de vero hujus loci sensu, *Deus non deserit,*

si non deseratur, digladientur cum Thomistis Molinistæ, probe factum Thomistæ putent, si alia loca quibus sese tueantur indicentur Molinistæ similiter pergratum habere debent, si loca à quibus sibi caveant annotentur. Verum hic item Abbas consueta fraude utitur, neque finem mentiendi facit. In citato quippe loco, aliud agitur: neque vero remittitur Lector ad eum locum horum causa, *Deus non deserit, si non deseratur*, nisi; conjungantur cum præcedentibus, & subsequentibus hoc pacto; *Et cum ad perfectam justitiam perduxerit, non deserit, si non deseratur, ut pie semper justeque vivatur*. Nam in eo loco, de Peccatorum meritis & remissione, agitur solummodo, an quis possit servare perfectionem, & si possit an integram, vel secundum quid; atque ita ruit dolo concinnatum egregii Abbatis argumentum.

Ad VII. & VIII. Argum.

INdicia porro Janſeniſmi apertiſſima ſe deprehendiſſe putat, quia ad marginem hujus loci de Gratia Chriſti contra Pelagium cap. 35. Ubi Sanctus doctor, Gratiam Chriſti cum gratia Pelagii comparando, ait eſſe, *aliquod adjutorium bene agendi, adjunctum naturæ, atque doctrinæ per inſpirationem flagrantiſſimæ, & luminoſiſſimæ Charitatis*, annotant Benedictini ad marginem, *Gratiæ Chriſti definitio*: Et ſimiliter argutatur in aliam marginalem notam ad hunc locum de Corrept. & grat. cap. 2. *Intelligenda eſt Gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qua ſola homines liberantur à malo, & ſine qua nullum prorſus ſive cogitando, ſive volendo & amando, ſive agendo faciunt bonum.* Ubi legitur ad marginem, *Gratia Dei per Ieſum Chriſtum quænam ſit.* Ait igitur Abbas: Hic de gratia ſolum vocationis, & de gratia efficaci eſt quæſtio, & notæ marginales Benedictinorum, indicant gratiam in gene-

re, ut ſignificenr eſſe ſolum gratiam efficacem, & nullam cui reſiſtatur, quo pateat ipſos eſſe & Arnaldo, & Janſenio addictos. Sic ille qui mirum quanta perſpicacitate mentes hominum animoſque pervadat. Verum nugaciſſima criminatio. Nam propalam omnibus eſt, & Benedictinos & Lovanienſes qui, ut mox commonſtratur, eadem ratione non ſemel notant; gratiæ nomen ſine adjecto, & nulla data diſtinctione, ut Auguſtinus habet, apponere, nec aliam quam de qua Auguſtinus agit gratiam in marginalibus notis indicare. Quod ut exemplo perpicuum ſit, ad hunc locum Auguſtini de geſtis Pelagii c. 14. *Gratiam .... quæ ſubminiſtratione Sancti Spiritus datur, ut ad noſtros actus ſingulos adjuvemur.* Qui locus de gratia cui reſiſtitur, quam vulgo vocant ordinariam, recte intelligitur, ad marginem legis, *Gratia quænam in Eccleſia prædicetur*, nulla appoſita diſtinctione; quo videas nullo diſcrimine & hæc & alia loca à Benedictinis indicari, & gratiæ nomen ſimpliciter ut apud Au-

gustinum jacet efferri. Verum hic notandi modus non est ad mentem & ad nutum præclari Abbatis concinnatus, qui nisi frequentes in margine gratiæ sufficientis, & efficacis distinctiones videat, temperare nequit à maledictis & editionis Authores hæreseos accusat, quia ignotas Augustino voces in margine non ponunt. Lepida sane res fuisset, si marginales notas hac ratione adornassent Benedictini: *Gratia Christi efficacis definitio. Gratia Dei efficax per Iesum Christum quænam sit. Gratia sufficiens quænam in Ecclesia prædicetur.* An non quivis sanæ mentis homo, jure Benedictinos coarguisset si usi essent tali notandi genere? Annon merito dixisset: Notæ marginales ea de causa dantur, ut indicia sint eorum, quæ in Authoris serie, exstant, cur ergo in margine notatis distinctiones in Textu non sitas? Vestrum munus est solum indicare sententias ut sunt; tum si quis sententiis Augustini opus habeant, ii distinctiones arbitrio suo dabunt. At non videt Abbas, vel se non videre dissimulat eam ipsam cri-

minationem in Lovanienses pariter cadere: Non paucas enim & illi hujusmodi dedere notas, nec umquam adhibet distinctiones gratiæ sufficientis, & efficacis, sic de Correptione & gratia cap. 11. ad marginem notant illi: *Distinctio gratiæ ante & post lapsum data*, ubi Augustinus comparat Adami gratiam cum ea quæ Sanctis datur. Et contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 2. ad hæc: *Sed dicimus lege fieri, ut Deus quid fieri velit audiatur, gratia vero fieri ut legi obediatur*, notant in margine, *Catholica de lege & gratia sententia*. Et libro de Prædestinatione Sanctorum cap. 5. *Gratia Dei ea propria est quæ bonos à malis discernit*. Quare non in Lovanienses debacchatur Abbas, ut in Benedictinos, quando, & illi parem criminandi ansam dederunt? Hic enim vides nomen gratiæ sine adjecto & distinctione positum, ubi tamen agitur, ut liquidum est, de gratia efficaci. Sane Lovanienses quoque ut hæreseos maculam devitarent in locis supra allatis hujusmodi marginales notas da-

re debuerunt. *Distinctio gratiæ sufficientis ante lapsum, & efficacis post lapsum datæ. Catholica lege, & gratia efficaci sententia. Gratia Dei efficax, ea propria est, quæ bonos à malis discernit.* Verum æstimo neminem cordatum nugacissimas Abbatis egregii declamationes, & accusationes, sine fastidio legere posse, sunt enim hæc omnia ἀπροσδιόνυσα.

Ad IX. Argum.

NOvam post ea Benedictinorum technam, qua Jansenio faveant, aperit acutissimus Abbas, quia scilicet ad locum Augustini difficillimum l. 2. de Peccat. meritis, & remiss. cap. 18. ad marginem legitur: *Gratia Dei cur non omnibus, vel non semper Sanctis datur.* Ardensque clamitat: An talem locum indicatum oportuit, cum maxime non iisdem verbis utatur sanctus Doctor, & eodem loco abutantur heterodoxi? Sed quæso an probe occultatum Augustini locum æstimes, si nihil in margine notetur? Annon notus

tus omnibus centiesque agitatus fuit? quod autem non iisdem verbis res jaceat in Augustini serie quibus utuntur ad marginem Benedictini: ita sane est. Sed multum difficilior explicatu est Augustini locus, quam in margine præferatur. Marginali notæ adhiberi facile potest distinctio gratiæ cui resistitur, & cui non resistitur. Verum Agustinus, ut legenti patebit, cum dicat, & repetat, Sanctis aliquando negari lucem, vel certam scientiam, & delectationem, sive suavitatem, quibus tamen partibus constat omnis gratia actualis plus negotii facessit. Scio tamen, & probe explicari Augustini locum, & nullam hinc heterodoxis suppetere suæ doctrinæ tuendæ materiam. Quod si nulla, vel in hanc, vel in alias, Augustini difficiles sententias, à Benedictinis controversia moveatur, aut explicatio adhibeatur, quæ inde quærelarum causa, cum id minimè exigi debeat ab authoribus editionis cujuslibet? Atque hic, & superius probatum est, multa sunt quæ

ſecus agere ſuadeant, tum quia adeo difficilis res eſt, ut ne quidem inter Catholicos ſatis conveniat quo pacto iſthæc ſint explicanda, tum quia è re non erat præteritarũ controverſiarum memoriam refricare. Nota vero marginalis ſupra memorata in Catholicorum commodum cedit, ut ſi cui incumbat tam difficilem rem explicare, uno intuitu poſſit advertere ubinam explicatu opus ſit. Pari modo reſpondetur pro alia nota ubi legis lib. 2. de peccat. meritis, & remiſſ. cap. 18. *Gratia aliis ex miſericordia, aliis ex veritate non datur*: quæ verba quoad ſententiam ab Auguſtino ibidem dicuntur ac repetuntur. Sed nugatur egregie Abbas in aliam marginalem notam, quæ non ſtatim poſtea ut ait ipſe, ſed poſt alias intermedias datur, ea vero eſt: *Auxilium gratiæ neceſſarium.* Ecquis credat hinc criminandi anſam præberi? ſane peſſimam technam, hic animadvertit Anonymus. Nam, inquit, ideo hæc nota conſequenter, & ſtatim (quod tamen falſum eſt) jacet poſt illam

aliam, *Gratia aliis ex misericordia*, *aliis ex veritate non datur*, ut notetur solam gratiam quæ sufficiat, esse gratiam efficacem: & eamdem gratiam esse prorsus necessariam ad agendum. Verum ruit præclarus Abbatis commentarius. Neque enim hæc nota consequenter post illam aliam ponitur, ut mentitur ipse de more, sed post duas alias intermedias sita est. Locus vero per eam notam, *Auxilium gratiæ necessarium* indicatus, talis est ut non potuerit aptius per aliam significari: En ipsa Augustini verba. *Vitium nisi operante gratia sanetur, ad justitiam nemo convertitur.* Quo quid aliud intelligitur, nisi auxilium gratiæ esse necessarium ad vitium sanandum, & ad conversionem?

Ad X. Argum.

SUb hæc gladium stringit Anonymus in duas notulas marginales: prior est de Gratia Christi cap. 13. *Qui per gratiam discit, agit omninò, quid*

quid agendum didicit, est ibidem c. 14. *Qui per gratiam didicit venit, qui non venit, non didicit.* Primam vero sententiam multoties repetit Augustinus, secundam ipsis verbis habet; quæ loca ut solitis commentariis, & calumniis exagitat Anonymus, ita solitam adhibemus responsionem, si tamen responsione digna sit tam futilis objectio. An quid metuendum est catholicis à talibus Augustini dictis? an quid mali præferunt in margine, quod item non habeant in Augustini contextu? Verum opponit Abbas: Hic de gratia éfficaci, quæ electis datur agitur, & illud indicatum in margine oportuit, nè qui legerint in errorem deducantur, rati Augustinum de Gratia in genere loqui. Quis sine stomacho hæc absurdissima Abbatis commenta ferre possit? O rem bellissimam, si Benedictini in marginalibus notulis quæ indicii solum causa ponuntur, distinctiones hujusmodi, & voces nunquam ab Augustino memoratas identidem usurpassent, & supra-

dictas notas adornassent hoc pacto: *Qui per gratiam efficacem discit, agit omninò quid quid agendum didicit*, vel *Qui gratiam efficacem didicit venit, qui non venit, non didicit, quidem per gratiam efficacem, licet didicerit per gratiam sufficientem.* Quam bene de Republica Christiana meruissent Benedictini, si ad margines operum D. Augustini definitiones & distinctiones innumeras *in rigore Logico* positas dedissent, & cursum Theologiæ scholasticæ vel in marginibus Lectori obtulissent? Verum ait Abbas hic Lovanienses notam marginalem Catholicam habebant scilicet. *Electos quomodo Deus doceat*, & vox illa rejecta duas alias dedistis, quo faveretis Jansenianis. Si quam vim haberet criminatio Abbatis, tota caderet in Augustinum, nam illæ duæ notulæ marginales: *Qui per gratiam discit agit omnino quidquid agendum didicit*, & *qui per gratiam didicit venit, qui non venit non didicit*, ex ipso Augustini contextu desumptæ sunt, quæ ratio notandi longè oportunior est, quando

ſcilicet ex ipſis Authoris verbis petuntur notæ marginales. Ineptum porro, ac riſu dignum eſt, quod hic & aliàs ad nauſeam uſque repetit Abbas, ſcilicet officium fuiſſe Benedictinorum, ut Auguſtinum ab heterodoxorum noſtri ævi conatibus defenderent ; nonne vanus labor, & ſupervacua diligentia eſſet ſuſpicionem Janſeniſmi ab Auguſtino dimovere ? an eget defenſione gratiæ Doctor, & defenſor.

Ad XI. Argum.

IBidem autem ſolita fide jactitat multa eſſe Auguſtini loca quibus ſtatui valeat gratia cui reſiſtitur non indicata in margine à Benedictinis & quatuor tantum in medium adfert. Quam vana, & putida ſit hujuſmodi criminatio, non ſemel jam comprobatum eſt. Sed videamus quid rei ſit. Prior eſt de natura & gratia c. 67. *Cum ubique ſit præſens, qui multis modis per creaturam ſibi Domino ſervientem averſum vocet, doceat credentem, &c.* Qui lo-

cus eodem prorſus modo, à Lovanienſibus, & à Benedictinis notatur : taliſque eſt ut vix in utramvis partem aliquid expiſcari poſſis, ut legenti patebit, nam longior eſt quam ut hic integer adferri debeat. Et criminationi de omiſſis quibuſdam notulis, jam ſatis ſuperque reſponſum eſt. Nota autem marginalis in hunc locum ſub initium capitis 67. jacet in utraque editione, taliſque eſt : *duobus modis ut morbi, ita & peccata caventur.* Quæ nota ut palam eſt, libertati multum favet. Secundus eſt de peccat. meritis, cap. ult. *Nam ſi poſt Baptiſmum vixerit. atque ad ætatem capacem præcepti pervenire potuerit &c.* Lovanienſis editio duas habet longiuſculas marginales notas, quæ à Benedictinis verbo ad verbum deſumtæ ſunt. Tertius lib. 2. de peccat. meritis & remiſs. cap. 3. *ſed hoc non vident quod ad nonnulla ſuperanda, &c.* Adeſt nota marginalis quæ multum favet gratiæ cui reſiſtitur : nam in utraque editione Lovanienſi ſcilicet & Benedictina, legitur in margine : *Quomodo Deus ni-*

hil præcipit impossibile. Quartus petitus est ex narratione 12. in Psal. 129. & nullam sive in Lovaniensi, sive in Benedictina editione habet notam marginalem, quia ut supra dictum est in Commentariis in Scripturam sacram paucissimas edere solent utrique notas, nam putant satis indicii ex ipsis Scripturæ sacræ versiculis adferri. Itaque vides egregium Abbatem ad ingenium semper redire, ut mendacia opponat ubi non suppetunt, quæ opponantur legitimæ objectiones, & cæco impetu dum Benedictinos lædere, & traducere conatur, in Lovanienses quoque frustra debacchari.

Ineptissimum aliud ibidem objicit, esse scilicet marginalẽ notulam prorsus Jansenianam ad cap. 69. de nat. & gra. nimirum. *Nihil impossibile Deus præcipit, quia omnia facilia charitati*, quæ quidem ipsissima sunt Augustini verba Lovanienses autem idipsum licet aliis verbis annotant in margine, scilicet: *Deus nihil potuit impossibile præcipere. Charitas una levem facit sarcinã Chri-*

sti. ex his autem & ex supradictis animadvertas velim, Benedictinos si quem ut Augustini adversarium propulsare debeant, in Abbatem maxime stylum acuere debere. Accusationes quippe mox allatæ in ipsum Augustinum cadunt. Nam si rei sunt Benedictini quod paucas marginales notas dederint; ubi cum de gratia efficaci solum agatur, nomen gratiæ simpliciter, & sine adjecto, ut adjacet in Augustino, ponunt; quo pacto insons Augustinus erit, qui cum sexcenties de virtute, & de potentia gratiæ agat, nunquam adfert distinctionem gratiæ efficacis, & sufficientis? Si jure exagitantur Benedictini, quia brevissimas sententias ex ipso Augustini contextu desumptas, indicii solum causa ponunt in margine, an crimine vacuus erit Augustinus, qui hujusmodi sententias adfert, atque tuetur? Quid ad hæc Abbas egregius qui se *discipulum Doctoris gratiæ* mentitur esse: Annon videt si quid mali in his sententiis habeatur, quod nefas est dicere, totum esse Augustino

imputandum? nam Benedictini officio funguntur, nec culpandi sunt, cum ad marginem indicant quod in textu legitur; exempli gratia, si quis Tertulliani opera ederet, & ad locum ubi ille substantiam animæ haud satis Catholice definit ad marginem poneret: *Definitio animæ rationalis*, in causam ineptissime vocaretur, quod definitionem non orthodoxam indicasset. Nemo enim ignorat eos qui editiones parant ad mentem Authorum, non ad suam notas marginales ~~dare; quanto~~ magis indicari debent sententiæ, ad definitiones Augustini, qui in rebus maxime gratiam spectantibus authoritatem præcipuam habet?

Aliud objicit vanissimum crimen quod unum Bedam petit: Nimirum in Præfatione ad tom. VII. sec. 6. prolixus Bedæ locus adfertur qui præteriri non debuit, ubi inter Pelagianæ doctrinæ capita hoc etiam legitur: *Tandem quia nec impossibile aliquid potuit imperare qui justus est, nec damnaturus est hominem pro eo quod vitare non potuit*

qui pius est. Queritur autem Abbas; hanc inter virulentas & hæreticas Pelagianorum ſententias computatam fuiſſe, quam ipſe pugnat, eſſe Catholicam. Hic ſane vir venerabilis Beda abſurde cauſam dicere cogitur. Nam ex præcedentibus, quæ ex Beda ibidem afferuntur patet Pelagianorum ſententiam iſtam ut hæreticam explodi debere, quia poſſibilitatem bene agendi ex ſola natura, vel ex doctrina exteriori petebant, ut ibidem in loco Bedæ legitur, & ut ſexcentis in locis in hoc poſtremo tomo annotant Benedictini.

Ad XII. Argum.

VAniſſima item ſunt, atque falſiſſima, quæ hic objicit & paſſim in libello ſuo repetit Abbas, nimirum Benedictinos de libero arbitrio, ac de libertate nihil ad marginem ſignificaſſe, quod crimen iterum depellere non vacat per otium; Nam bene multas hac de re notas marginales ſuperius attulimus.

Verum hic perpendas quæso in quantas absurditates conjecerit Abbatem effrænis, calumniandi libido; objicit enim Benedictinos ad locum Juliani lib. 6. operis imperfecti cap. 9. *Liberum arbitrium quod non est aliud quam possibilitas peccandi, & non peccandi*, ad marginem notare. *Liberum arbitrium quid secundum Iulianum* : & ad alium ejusdem Juliani locum l. 1. num. 78. *Libertas arbitrii qua à Deo homo emancipatus est, in admittendi peccati, & abstinendi a peccato possibilitate consistit*, in margine legi : *Libertas in quo consistat secundum Iulianum* : & paulo post num. 82. in hæc verba. *Libertas igitur arbitrii possibilitas est admittendi, vel vitandi peccati* : in nota marginali haberi ; *Libertas arbitrii definitio à Juliano.* Quæ tibi tanta criminum inopia est, ut hæc objicias ? etiamsi hæc Juliani definitiones Catholicæ essent, ut arbitraris, quid peccassent Benedictini monentes eas esse Juliani ? multo magis debuit indicari eas non Augustini, sed Juliani esse, quando & hæreticæ

ſunt, & ut tales ab Auguſtino impugnantur. Quis enim Catholicus audeat dicere, penes ſolum liberum arbitrium eſſe poſſibilitatem agendi boni, cum de fide ſit, non poſſe agi niſi auxilio gratiæ? Ejuſdem farinæ eſt illud aliud quod objicitur ad marginalem notam in hæc verba Juliani operis imperfecti lib. 6. cap. 7. *Peccatum claret nihil eſſe aliud quam voluntatem appetentem quod juſtitia vetat, & unde liberum eſt abſtinere.* Nam etſi bona definitio eſſet, quid mali fert nota marginalis, *Peccatum quid ſecundum Julianum.* Verum ut mala impugnatur ab Auguſtino, quia illud *liberum eſt abſtinere*, in ſententia Juliani ſic intelligitur, nimirum penes liberum arbitrium ſolum neque gratiâ adjutum eſſe, abſtinere à malo. Perperam item exagitantur Benedictini, quod lib. 1. operis imperfecti cap. 47. hanc marginalem notam dederint: *Peccati definitio, ſed in Adamo ſpectati.* Ubi Auguſtinus hæc habet: *Ipſe eſt Adam quem noſtra illa definitio, quæ tibi placuit intuebatur cum*

dicerem, peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi quod Justitia vetat, & unde liberum est abstinere. Quod habet Augustinus in hac clausula, id legis in margine, quod si minime tibi placeat, res tibi sit cum Augustino.

Pari fundamento nititur quod objicit Anonymus, Benedictinos ad marginem plerumque indicasse necessitatem peccandi, qualis tandem, qualisque illa sit, quam in homine esse nisi gratia divina adjuvetur memorat persæpe Augustinus. Verum hæc ineptissima accusatio ipsummet sanctum Doctorem dumtaxat impetit, qui in locis innumeris de eadem peccandi necessitate agit: nam ridiculum prorsus esset Benedictinis vitio verti quod duas, tresve notas marginales dederint quibus memoratur illa peccandi necessitas, quando Augustinus de illa plerumque fusissime agit. Sane similes notas itidem in Lovaniensi editione legis, scilicet: *Necessitas non pugnat cum voluntate.* Et è re Catholicorum est ut hæc loca quærenti ope margina-

lium notatum & Indicis facilius occurrant, ut ea adversum hæreticos ad germanam, & Catholicam sententiam accommodet. Et sane si qua alia loca in Augustino habentur ad horum explicationem opportuna, pariter in Indice sunt, ut v. g. ad pag. 161. habet Index, *nec ad virtutem, nec ad vitium necessitate trahimur quomodo ?* & ad pag. 640. *concupiscentia non habet necessitatem criminis*, alia multa similia loca, tam in margine, quam in Indice posita habentur, quorum nonnulla superius attulimus.

Verum non est quod hujusmodi notulis libertatem indicantibus elabantur Benedictini; nam ut omni prorsus defensionis modo intercludantur, ait egregius ille mentium indagator, hæc posita esse artificio quodam, ut ejusmodi notæ marginales Lectoribus fucum faciant, & se paratum jactitat ad comprobandum in his etiam Benedictinos cum Jansenistis consentire. Ita ut si notent Benedictini loca gratiæ faventia confestim vapulent; si liberta-

ti, pariter exagitentur, neque ſat tutam rationem nanciſci poſſint declinandæ criminationis.

Ad XIII. Argum.

ALiud demùm objicit Abbas ille fucatus, nimirum, Analyſin clariſſimi Viri Arnaldi quæ Pariſiis prodiit anno 1644. Ubi in certa capita doctrina libri S. Auguſtini de Correptione & gratia diſtributa fuit, à Benedictinis denuo editam fuiſſe anno 1690. & poſtremo D. Auguſtini tomo inſertam. At quî res ſe habuerit breviter enarrabo. Aliquis ex Benedictinorum grege qui Auguſtini operibus edendis inſudabat, non conſciis Superioribus, vel ſodalibus, completa poſtremi tomi editione illius Analyſios centum exemplaria cudi juſſit, ratus ſe poſſe ſine ullius offenſa libellum nunquam damnatum, ac nulla cenſura irretitum, imo cum approbatione editum prælo committere. Id ubi Superioribus renuntiatum eſt, con-

festim jubent illi auferri, supprimique hæc omnia exemplaria : Monachum vero qui ea cudenda tradiderat, tunc Subpriorem, munere abdicant : quia scilicet contra mentem Congregationis S. Mauri erat ut vel minimum partium studium haberetur. Ille vero Monachus Vir pietate insignis, fassus se suopte consilio id perpetrasse, pœnam lubens subiit, & supprimi exemplaria pro viribus curavit qui etiamsi aliquid errati in eo agendo admisisset, iniquissimè sane post datas pœnas in crimen iterum vocatur.

Quod autem jactitat Anonymus notas marginales postremi tomi editionis Benedictinæ cum Analysi consentire, cum jam probe confutatum fuerit, non est quod ulterius agitetur. Et sane spero Lectori exploratum fore fucatum illum Abbatem Germanum ex alio quam æqui bonique studio Epistolam suam publicam fecisse, & in sacrum Monachorum Cætum secus quam Virum Christianum decebat maledicta conjecisse. Signa vero ferini in

Benedictinos odii ipse suppeditat; dum interminatur se in alia ejusdem Congregationis opera libellos pariter editurum. Cum enim in Hieronymo, Hilario, & Athanasio vix aliquid de gratia & prædestinatione compareat, quid querelæ suppetet Anonymo? qua conjectura poterit etiam in illis Benedictinos in suspicionem Jansenismi deducere? At non deerunt acutissimo homini quæ objiciat. Si nihil Jansenismi occurrat, alios errores deprehendet. Si Præfationes, Monita, & observationes omni suspicione vacuæ sint, aderunt semper marginales notæ in quibus hæreses haud dubie repeririat: nam etiamsi in iis nihil vitii subesset, ut acutissime hominum mentes pervadit, facile comprobabit pravo consilio & animo Benedictinos hujusmodi notulas posuisse. Ita scilicet agunt qui contra jus fasque lites movere curant, ac ex privato odio & livore alicui crimen offerre meditantur. Nihil enim ut initio dicebamus tam probum & innoxium est, quin livori pateat & maledictis.